

Бугас В. В., кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, Київський національний університет технологій та дизайну, м. Київ, Україна

ORCID ID: 0000-0001-8317-3350

e-mail: buhas0203@gmail.com

Коваль А. А., кандидат економічних наук, доцент кафедри менеджменту, Університет державної фіскальної служби України, м. Київ, Україна

ORCID ID: 0000-0002-8444-4738

Управління фінансовими ресурсами підприємства

В умовах посилення впливу фінансової та політичної кризи національної економіки найважливішими чинниками успішного розвитку вітчизняних підприємств у довгостроковій перспективі є наявність фундаментальної мети розвитку та побудова ефективної системи управління їх фінансами, орієнтованої на досягнення цієї мети. Досвід розвинених країн, розвиток управлінських технологій, впровадження вартісного підходу до управління бізнесом на українських підприємствах переконливо довели, що пріоритетною метою розвитку підприємства є максимізація його вартості. Формування механізму якісного та ефективного управління фінансовими ресурсами підприємства має відбуватися з дотриманням принципів системності та комплексності, що стає особливо актуальним через економічну та політичну нестабільність у світі, глобалізацію бізнесу, збільшення підприємницьких ризиків та жорсткість конкуренції. Рівень фінансового потенціалу й умови фінансових ринків розширюють або обмежують можливості формування підприємствами достатнього обсягу фінансових ресурсів. Все це зумовлює необхідність розробки ефективної політики управління фінансовими ресурсами як одного з найважливіших елементів у загальній стратегії діяльності та розвитку підприємств.

Ключові слова: національна економіка; фінансові ресурси; інвестиційна привабливість; фінансовий механізм.

Buhas Vasil, Ph.D. (Economics), Associate Professor, Kyiv National University of Technologies and Design, Kyiv, Ukraine

Koval Alla, Ph.D. (Economics), Associate Professor of the State Fiscal Service of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Management of Financial Resources of The Enterprise

Abstract. *Strengthening in the context of the financial and political crisis of the national economy the most important factors for the successful development of domestic enterprises in the long run is the existence of a fundamental goal of development and the establishment of an effective system of management of their finances, focused on achieving this goal. The experience of developed countries, the development of management technologies, and the implementation of a value-based approach to business management at Ukrainian enterprises have convincingly proved that the priority goal of enterprise development is to maximize its value.*

Purpose. *The mechanism for the formation of qualitative and effective management of financial resources of the enterprise, it is necessary to adhere to the principles of systematicity and complexity, which becomes especially relevant in view of economic and political instability in the world, globalization of business, the increase of entrepreneurial risks and fierce competition.*

Results. *Financial level potential and financial market conditions broaden or limit the ability of enterprises to generate sufficient financial resources. All this necessitates the development of an effective financial management policy as one of the most important elements in the overall strategy of enterprise activity and development.*

Conclusions. *The formation of the mechanism of qualitative and effective management of the financial resources of the enterprise must be carried out in compliance with the principles of systematicity and complexity, which becomes especially relevant due to economic and political instability in the world, globalization of business, increase of entrepreneurial risks and fierce competition.*

Keywords: national economy; financial resources; investment attractiveness; mechanism financial.

JEL Classification: H 30, H 31. E 49.

Постановка проблеми. Управління фінансовими ресурсами в ринкових умовах спрямоване на підвищення ринкової вартості й інвестиційної привабливості підприємства. Ефективне фінансове управління вимагає безперервності, послідовності та

комплексності використання методів і важелів, завдяки яким фінансовий механізм підприємства найкраще пристосовується до змін в умовах розвитку ринкової економіки. Для формування механізму якісного та ефективного управління фінансовими

ресурсами підприємства необхідно дотримуватися принципів системності та комплексності, що стає особливо актуальним через економічну та політичну нестабільність у світі, глобалізацію бізнесу, збільшення підприємницьких ризиків та жорсткість конкуренції. Рівень фінансового потенціалу й умови фінансових ринків розширюють або обмежують можливості формування підприємствами достатнього обсягу фінансових ресурсів. Все це зумовлює необхідність розробки ефективної політики управління фінансовими ресурсами як одного з найважливіших елементів в загальній стратегії діяльності та розвитку підприємств.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Значний внесок у розвиток теорії управління фінансовими ресурсами підприємств зробили як вітчизняні, так і іноземні вчені, а саме: І. Ю. Бланк, Ю. Ф. Брігем, Д. К. Ван Хорн, І. С. Гуцал, О. Д. Василик, О. Д. Заруба, О. Р. Квасовський, О. В. Кнейслер, В. В. Костецький, О. І. Кулинич та інші.

Формулювання цілей дослідження. Метою статті є розкриття теоретико-методичних та практичних засад управління фінансовими ресурсами підприємства.

Виклад основного матеріалу дослідження. У сучасних умовах становлення економіки України розвиток вітчизняного бізнесу набуває особливої динамічності. Це пояснюється наявністю досить жорсткої конкуренції як з боку українських, так і іноземних підприємств, підвищенням вимог споживачів до товарів та послуг, що пропонуються на ринку. З іншого боку, підприємства є також споживачами різних видів ресурсів. У процесі своєї господарської діяльності вони взаємодіють з багатьма контрагентами (постачальниками, кредиторами, споживачами тощо). Для успішного функціонування

кожне підприємство має враховувати багато чинників, що впливають на його діяльність, планувати й прогнозувати власні кроки.

Важливе значення має професійна робота маркетингової та інших служб підприємства. Як слушно зазначає В. В. Костецький, на сучасному етапі розвитку дедалі вагомішого значення набуває саме управління фінансами підприємства з метою фінансового забезпечення його діяльності, оскільки фінансові ресурси є базисним ресурсом, без якого неможливе функціонування й розвиток підприємства [3].

Фінансові ресурси можуть бути розглянуті з двох точок зору: як сукупність інструментів, що використовуються для залучення фінансових ресурсів, необхідних для обслуговування виробничих та інших витрат організації; як сукупність способів фінансового забезпечення діяльності організації, потенційно доступних і фактично використаних в процесі створення, становлення і розвитку організації, що забезпечують певну величину фінансових ресурсів [1].

Загалом під терміном «ресурс» розуміють засоби, які, після певних перетворень і застосування, дозволяють отримати бажаний результат. Загалом «фінансові ресурси» – це кошти, які можуть бути спрямовані на виконання визначених завдань відповідно до певного плану і дозволяють отримати бажаний економічний результат.

Формування з різних джерел фінансових ресурсів дає можливість підприємству вчасно інвестувати кошти в нове виробництво, забезпечувати розширення й технічне переозброєння діючих основних засобів, фінансувати наукові дослідження, розробки та їхнє впровадження. У табл. 1 наведено класифікацію фінансових ресурсів підприємства за різними характеристиками, які систематизовані автором.

Таблиця 1 Класифікація фінансових ресурсів підприємства

Класифікаційна ознака	Види фінансових ресурсів
За видами господарської діяльності	Операційні, інвестиційні, фінансові
За джерелами формування	Власні, позичені, залучені
За об'єктами інвестування	У фінансові інструменти, у реальні інвестиційні об'єкти
За кругообігом	Початкові, нагромаджені
За характером використання	Матеріалізовані, обігові кошти
За напрямками залучення	Зовнішні, внутрішні
За видами сформованих активів	Необоротні активи, оборотні активи, витрати майбутніх періодів
За джерелами покриття активів	Власний капітал, забезпечення наступних витрат і платежів, довгострокові зобов'язання
За ступенем ліквідності активів	Найбільш ліквідні, швидко реалізовані, повільно реалізовані, важко реалізовані
За ймовірністю погашення зобов'язань	Найтерміновіші зобов'язання, короткострокові пасиви, довгострокові пасиви, постійні пасиви
За призначенням	Для виконання фінансових зобов'язань, для забезпечення розширеного відтворення, для забезпечення інших господарських і соціальних потреб

Джерело: систематизовано авторами з використанням [5]

Поділ фінансових ресурсів за видами господарської діяльності визначає, на забезпечення яких саме операцій спрямовуються кошти. Операційні ресурси спрямовані на забезпечення фінансування операційної

(основної) діяльності підприємства. Інвестиційні ресурси – на придбання та реалізацію тих довгострокових активів, а також інших інвестицій, які не є еквівалентами грошових коштів. Фінансові

ресурси спрямовані на зміну розміру і складу власного та позикового капіталу.

За джерелами формування фінансові ресурси підприємства поділяють на власні кошти (акціонерний капітал), залучені безоплатно державою з бюджету чи фондів цільового призначення або корпоративними формуваннями з централізованих фондів, позичені – отримані кредити [4].

Згідно поділу фінансових ресурсів за кругообігом виділяють ті, з якими підприємство починає свою діяльність і які концентруються у статутному капіталі, тобто початкові фінансові ресурси, та отримані підприємством у результаті його діяльності у формі чистого доходу (прибутку). За характером використання виділяють матеріалізовані фінансові ресурси (вкладені в основні засоби), які постійно забезпечують виробничий процес, і ті, що перебувають в обігу, обслуговуючи окремий виробничий цикл, – оборотні кошти. Фінансові ресурси підприємства також можуть розглядатись як капітал, який в свою чергу може бути поділений за об'єктом інвестування: основний, що спрямований на фінансування необоротних активів підприємства; оборотний, що формує сукупність оборотних активів підприємства. Також розподіл здійснюється за метою використання:

- виробничий капітал, який інвестований в активи підприємства для здійснення поточної діяльності;
- фінансовий капітал, що використовується для інвестування в грошові інструменти (депозитні вклади) та боргові фондові інструменти (облігації, депозитні сертифікати);
- спекулятивний капітал, що використовується під час здійснення спекулятивних, заснованих на різниці в цінах, фінансових операцій.

За стадією утворення фінансові ресурси поділяються на: початкові – утворені на початковій стадії діяльності підприємства; державні – асигнування з бюджету; акціонерні – внески засновників; приватні – власний капітал підприємства.

Згідно поділу за терміном використання фінансових ресурсів виділяють: вкладені ресурси, які застосовуються протягом тривалого терміну використання і постійно беруть участь у процесі відтворення та використанні ресурси, тобто поточні витрати, виражені у грошовій формі, їх розмір включений в ціну товару та відшкодовується в процесі одного виробничого циклу. Вкладені фінансові ресурси поділяються за напрямом вкладу: у матеріальні активи, у нематеріальні активи, в оборотні активи. За метою використання фінансові ресурси поділяються на цільові (резервний капітал, спеціальні фонди), як можуть бути використані лише на попередньо зазначені цілі, і універсальні, які не мають обмежень щодо напрямку їх застосування.

Висновок. Отже, фінансові ресурси є основою діяльності підприємства, адже саме вони створюють ту необхідну матеріальну базу для здійснення підприємством своєї функції на ринку – забезпечувати потреби споживачів. Їх нестача для підприємства може стати дуже потужним стримуючим фактором розвитку. Всі класифікації фінансових ресурсів підприємств мають деякі відмінності, які полягають в поняттєво-категорійному апараті та ознаках, за якими групуються різні види фінансових ресурсів підприємств. Більшість авторів в складі цієї класифікації виділяють поділ за джерелами на три основні групи: власні, позикові та залучені.

Література:

1. Бердар М. М. Управління процесом формування і використання фінансових ресурсів підприємства. *Актуальні проблеми економіки*. 2008. №5. С. 133-138.
2. Бугас В. В. Финансово-экономические механизмы государственно-частного партнерства в сфере туризма и курортов. *Modern Science-Moderni veda.- Praga. Czech Republic 2018*. № 7. p.110-115.
3. Костецкий В. В., Костецкий В. Сутнісно-теоретичні підходи до визначення фінансового забезпечення діяльності підприємства. *Галицький економічний вісник*. 2010. №4(29). С. 135-145.
4. Петик М. І. Економічна сутність і призначення фінансових ресурсів у забезпеченні господарської діяльності суб'єкта господарювання URL: http://base.dnsgb.com.ua/files/journal/Aktualni problemy-rozvytku-ekonomiky-regionu/2008_4_1/35.pdf. (дата звернення 13.02.2020).
5. Петруня Н. В. Концептуальні підходи до визначення сутності активів підприємств : наукове видання. *Облік і фінанси АПК*. 2012.

References:

1. Berdar, M. M. (2008). Upravlinnia protsesom formuvannia i vykorystannia finansovykh resursiv pidpryemstva. *Aktual'ni problemy ekonomiky*, 5, 133-138. [in Ukrainian].
2. Buhas, V. V. (2018). Fynansovo-ekonomycheskye mekhanyzmy hosudarstvenno-chastnoho partnerstva v sfere turyzma y kurortov. *Modern Stsientse-Moderni veda.- Praga*, 7, 110-115. [in Czech].
3. Kostets'kyj, V. V. & Kostets'kyj, V. (2010). Sutnisno-teoretychni pidkhody do vyznachennia finansovoho zabezpechennia diial'nosti pidpryemstva. *Halyts'kyj ekonomichnyj visnyk*, 4(29), 135-145. [in Ukrainian].
4. Petyk, M. I. Ekonomichna sut' i pryznachennia finansovykh resursiv u zabezpechenni hospodars'koi diial'nosti sub'iekta hospodariuvannia. Retrieved from http://base.dnsgb.tsom.ua/files/journal/Aktualni problemy-rozvytku-ekonomiky-regionu/2008_4_1/35.pdf.
5. Petrunia, N. V. (2012). Kontseptual'ni pidkhody do vyznachennia sutnosti aktyviv pidpryemstv. *Oblik i finansy APK*.

